ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΡΟΚΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον Πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Ὁ Μὲν αἰσθητὸς ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἀνατέλλων Ἀρκτοῦρον, καὶ Ὠρίωνα, καὶ Πλειάδα, καὶ αὐτὸν τὸν Ἑωσφόρον παρανατέλλοντα ἔχει. ὁ δὲ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος ἐκ κόλπων παρθενικῶν ἀναλάμψας, τὰς μὲν Ἀστρῴας χορείας εἰς συνδρομὴν φωτὸς οὐκ ἐπιδέχεται, Στέφανον δὲ τὸν πρωτομάρτυρα συνανατολέα τῶν ἀθανάτων ἀκτίνων ποιοῖται. ἐκεῖνος μὲν τὴν ἀρκτῴαν εἰς τὴν νοτιαίαν ζίβον ἐλαύνων, ποτὲ μὲν συστέλλει, ποτὲ δὲ πλατύνει τῆς ἡμέρας τὰ μόρια, οὗτος δὲ τῇ πρὸς ἡμᾶς ἐξ οὐρανῶν ἐπιδημίᾳ τὴν δικαιοσύνην αὐξήσας, ἀμίαντον καὶ ἀμείωτον τὸ ταύτης ἐτήρησε φέγγος. ἐκεῖνος νυκτὸς διάδοχος, οὗτος θανάτῳ ἀντίπαλος. ἐκεῖνος σκότους φυγαδευτής, οὗτος ἁμαρτίας ἀναιρετής. ἐκεῖνος δωδεκάωρον φέγγει, οὗτος δι' αἰῶνος ἀστράπτει. ἐκεῖνος δι' Ἀστέρων ὁδεύει, οὗτος δι' Ἀποστόλων ἐκλάμπει. ἐκεῖνος διὰ καιρῶν καὶ χρόνων περιέρχεται, οὗτος διὰ Προφητῶν καὶ Εὐαγγελιστῶν κηρύττεται. ἐκεῖνος τὰς ὥρας τῷ δρόμῳ ὑφαίνει, οὗτος τῷ λόγῳ τὰς Ἐκκλησίας μεγαλύνει. ἐκεῖνον ἐπὶ ἅρματος οἱ ζωγράφοι ἐπιβεβηκότα γράφουσι, τοῦτον οἱ Θεολόγοι ἐπὶ φάτνης ἀναπαυόμενον διαγγέλλουσι. φάτνης, τὸν Οὐρανὸν μιμουμένης. φάτνης, τοῖς Χερουβὶμ παρισουμένης.

φάτ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

φάτνης, τὸν ἄῤῥητον θρόνον συγκεκοιμημένης· φάτνης, τὴν λογικὴν τροφὴν περιεχούσης· φάτνης, τὴν τοῦ παντὸς ζωὴν ὑποδεξαμένης· φάτνης, τὸν τὰ πάντα βαστάζοντα βαστασάσης· φάτνης, πάσης ὁμοῦ τῆς κτίσεως πλατυτέρας· ὃν γὰρ ἡ κτίσις οὐ χωρεῖ, τοῦτον ἡ φάτνη διὰ τὴν χάριν ἐχώρησε· φάτνης, ὑπὸ ἀστέρος ἡμεροδρόμου μηνυομένης· φάτνης, ἐν ἑαυτῇ τὸ θυσιαστήριον προδιαγραφούσης· φάτνης, Ἐκκλησίαν τὸ σπήλαιον ἀποτελεσάσης. δεῦτε τοίνυν καὶ ἡμεῖς τοὺς εὐσεβεῖς Μάγους ζηλώσωμεν, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀντὶ Βηθλεὲμ καταυγάσωμεν. ἀντὶ τοῦ σπηλαίου τὸ ἱερατικὸν ἀσπασώμεθα βῆμα. ἀντὶ τῆς φάτνης τὸ θυσιαστήριον προσκυνήσωμεν. περιπτυξώμεθα τὸν διὰ τοῦ βρέφους εὐλογούμενον ἄρτον· ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις, τὸν ὑπὸ τοῦ Στεφάνου σήμερον καταγγελλόμενον Βασιλέα δοξάσωμεν. ὢ ξένου Βασιλέως παράδοξα πράγματα. χθὲς ἐτέχθη, καὶ σήμερον αὐτῷ Στέφανος προσηνέχθη, Στέφανος, ὁ φερώνυμος μάρτυς. Στέφανος, ὁ ἔμψυχος στέφανος. Στέφανος, τὸ αὐτόπλεκτον διάδημα. Στέφανος, τὸ αὐτοχάλκευτον περίθεμα. Στέφανος, τὸ αὐτοφυὲς τῆς ἰδίας κορυφῆς στεφάνωμα. Στέφανος, τὸ πολυανθὲς τῆς Πίστεως βλάστημα. Στέφανος, τὸ τῆς ἀγάπης εὐωδέστατον ῥόδον. Στέφανος, τὸ τῆς ἐλπίδος ἀμαράντινον ἄνθος. Στέφανος, ὁ τῆς χάριτος εὐθαλέστατος στάχυς. Στέφανος, ὁ τῆς ἀειζώου ἀμπέλου τὸ πολύφορον κλῆμα. Στέφανος τῆς ἀθανασίας ὁ μελίσταγης βότρυς. Στέφανος, ἡ τοῦ σταυρωθέντος οὐρανομήκης παραφυάς. Στέφανος, παντὸς ἀγαθοῦ ἔργου καὶ λόγου τὸ πλήρωμα. Στέφανος, ὁ τῆς ὁμολογίας ἀκαθαίρετος πύργος. Στέφανος, ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀσάλευτος πρόβολος. Στέφανος, ὁ τῆς ἐγκρατείας σταυροφόρος ὁπλίτης. Στέφανος, ὁ τῆς εὐσεβείας ἀήττητος στρατιώτης. Στέφανος, ὁ ἔμψυχος στρατηλάτης. Στέφανος, ὁ κατὰ τῶν Χριστοκτόνων θαρσαλέος ὁπλίτης. ἔκαμον, ἔκαμον, πλέκων τῷ Στεφάνῳ τὸν στέφανον, καὶ οὔπω τῆς πλοκῆς ἐφηψάμην. τῇ θείᾳ

τοί

κείνου γραφῇ, τὸν Στέφανον στεφανῶσαι παρεχωρήσωμεν. Στέφανος γάρ, φησι, πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. πῶς ἐπαινέσω τὸν Στέφανον, ὃν ἡ χάρις τοῖς οἰκείοις δακτύλοις ἐπλέξατο; τί χαρίσωμαι τῷ Στεφάνῳ, πάσῃ τῇ Μαρτύρων κεφαλῇ στεφανηφόρῳ; τί δύναμαι προσθεῖναι τῷ τῇ χάριτι πεπλεγμένῳ Στεφάνῳ; ποίῳ λόγῳ κοσμήσω τὸν παντὸς φαιδρότερον κόσμου; ποίοις ῥήμασι θαυμάσω τὸν μυρίοις κομῶντα τοῖς θαύμασι; Στέφανος γάρ, φησι, πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα, καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. χάρις καὶ δύναμις τῷ Στεφάνῳ τὸν στέφανον ἔπλεκον. ἐξ ἑκατέρας χειρὸς πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν συνετίθετο· ἡ μὲν πρὸς τὴν πίστιν αὐτὸν, ἡ δὲ πρὸς τὸ μαρτύριον ἥρμοζεν· ἡ μὲν πρὸς τὴν διακονίαν, ἡ δὲ πρὸς τὸν λόγον ὡδήγησεν· ἡ μὲν πρὸς παρρησίαν, ἡ δὲ πρὸς ὑπομονὴν διερρύθμισεν· ἡ μὲν πρὸς θαύματα, ἡ δὲ πρὸς κατορθώματα παρεσκεύαζε. χάρις καὶ δύναμις, ὁμότιμον φύτευμα· χάρις καὶ δύναμις, ὁμόχρονον βλάστημα· χάρις καὶ δύναμις, ὁμόρριζον κλάδευμα· χάρις καὶ δύναμις, ὁμοδίαιτος συζυγία· χάρις καὶ δύναμις, τὸ διττὸν τῆς πίστεως μόχλευμα· χάρις καὶ δύναμις, ἡ ὁμόηχος συμφωνία· χάρις καὶ δύναμις, οἱ καλλιβλέφαροι τῆς ὀρθοδοξίας ὀφθαλμοί· χάρις καὶ δύναμις, οἱ δίδυμοι τῆς Ἐκκλησίας μαστοί· χάρις καὶ δύναμις, αἱ ὁμόσκηνοι τοῦ Χριστοῦ στρατιώτιδες· χάρις καὶ δύναμις, οἱ τοῦ Στεφάνου ἄγρυπνοι φύλακες. Στέφανος γάρ, φησι, πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως. θυμιατήριον τῆς χάριτος ἦν ὁ Στέφανος, τὸ τῆς ἁγιωσύνης περιπνέον θυμίαμα. πηγὴ ἦν τῆς χάριτος, ἀενάοις ἀρετῆς πλημμυρῶν τοῖς νάμασι. Νεῖλος ἦν τῆς χάριτος, τοῖς τῆς εὐσεβείας περιβλύζων ῥεύμασι. Ἀθλητὴς ἦν τῆς χάριτος, πρὸς πᾶσαν ἀνταγωνιστῶν ἀντιφερόμενος δύναμιν. στρατιώτης ἦν τῆς χάριτος, πρὸς πᾶσαν τὴν ἐναντίων μηχανὴν ταφ…

θο-

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Α τπ.Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

θορύβων τὰ παστοῖα, καὶ τὴν ἐπανάστασιν ἐπιφερόμενος, καταιτῶν τοῖς τοξεύμασι, τοῖς διωγμοῖς ἐγκαρτερῶν, τοῖς θαύμασιν ἐγχορεύων, τὰ πάθη διώκων, τὰς νόσους φυγαδεύων, τοὺς δαίμονας ἀπελαύνων, τοῖς πτωχοῖς ὑπηρετῶν, τοὺς ἀῤῥώστους παραμυθούμενος, ταῖς χήραις ἐπαμύνων, ὀρφανῶν προϊστάμενος, ἀδικουμένοις προμαχίζων, τὸ κήρυγμα πλατύνων, τὴν πίστιν διαγγέλλων, τὸν Σταυρὸν θεολογῶν, τοῖς ἥλοις ἐγκαυχώμενος, τὸν κάλαμον ἐκθειάζων, τὰ δεσμὰ μεγαλύνων, τὴν λόγχην διακηρύττων, τὴν ὑπὲρ τοῦ Κόσμου πληγεῖσαν πλευρὰν εὐφημῶν, τὸ θανατοκτόνον πάθος προσκυνῶν, τὴν φάτνην προβαλλόμενος, τοῖς σπαργάνοις ἐγγαυρούμενος, τῷ ῥαπίσματι σεμνυνόμενος, τὸ Πιλάτου δικαστήριον οὐκ ἐπαισχυνόμενος, τὸν τάφον οὐκ ἀποκρυπτόμενος, τὴν ἀνάστασιν μεγαλαυχούμενος, Ἰουδαίους ἐλέγχων, γραμματεῖς ἐπιστομίζων, τὸν νόμον ἑρμηνεύων, τοὺς Προφήτας διερμηνευόμενος, τὰς γραφὰς διανοίγων, λάμποντα τὸν Χριστὸν ἐν αὐταῖς ἐκκαλύπτων, τοῖς σταυρώσασιν ἐπεμβαίνων, τοῖς παρανόμοις ἐπιτιμῶν, τοῖς ἀσεβοῦσιν ἐναλλόμενος, τοὺς ἀπίστους τῇ πίστει καταγωνιζόμενος, τοῖς πανταχόθεν ἐπιδημοῦσιν Ἰουδαίοις περὶ τοῦ κηρύγματος συμπλεκόμενος. ἀνέστησαν γάρ τινες ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. πολλὰ τὰ κύματα, ἀλλ' ἔμπειρος ὁ κυβερνήτης. πυκναὶ αἱ θύελλαι, ἀλλὰ σταυροφόρον τὸ πλοῖον. ἐπάλληλαι αἱ καταιγίδες, ἀλλ' ἡ τρόπις, ἄνωθεν ἐσφιγμένη. οὐ δύναται τὰ κύματα πρὸς Οὐρανὸν ἀντεγείρεσθαι· οὐ δύναται πνεῦμα πονηρὸν τῷ ἄνωθεν πνεύματι μάχεσθαι· οὐ δύναται λυθῆναι σκάφος τῷ ξύλῳ κυβερνώμενον. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ

τῶν

τῶν ἀπὸ Κιλικίας, καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ Πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. ἦν καὶ περὶ τίνος ἡ ζήτησις; περὶ τοῦ ἀῤῥήτως κυοφορηθέντος, περὶ τοῦ ὑπὲρ φύσιν τεχθέντος, περὶ τοῦ ὑπὲρ λόγον θηλάσαντος. πῶς δίχα μίξεως ἡ Παρθένος Μήτηρ ἐγένετο. πῶς μετ' ὠδῖνας πάλιν Παρθένος ηὑρίσκετο. πῶς ἡ φύσις τῷ θαύματι παρεχώρησε. πῶς ἐπὶ τῆς Μαρίας τοὺς ἰδίους οὐκ ἐξεζήτησεν ὅρους. πῶς ὁ ἀχώρητος εἰς βρέφος συνεστέλλετο. πῶς ἔμβρυον ἦν, καὶ τὰ πανταχοῦ διέπλαττεν ἔμβρυα. πῶς ἐτίκτετο, καὶ πᾶσι παρεῖχε τὸ τίκτεσθαι. πῶς ἐθήλαζε, καὶ πᾶσι τοῖς θηλάζουσι τὰς πηγὰς ἐχορήγει τοῦ γάλακτος. πόση τοῦ νόμου καὶ τῆς χάριτος ἡ διαφορά. πῶς ὁ μὲν κατακρίνει, ἡ δὲ συγχωρεῖ. ὁ μὲν κολάζει, ἡ δὲ διασώζει. ὁ μὲν ὑπηρετεῖ, ἡ δὲ αὐθεντεῖ. ὁ μὲν τὴν ἁμαρτίαν ἐπιτρίβει, ἡ δὲ τὴν ἁμαρτίαν ἐξαφανίζει. ὁ μὲν τὸ ξίφος ἐπιτείνεται, ἡ δὲ τὸ ἔλεος μεταχειρίζεται. ὁ μὲν δημίου τάξιν ἐπέχει, ἡ δὲ βασιλικῶς ἐξουσιάζει. ὁ μὲν τῷ καταδίκῳ τὸ σπαρτίον περιτίθησιν, ἡ δὲ φιλανθρώπῳ δεξιᾷ τὸ τοῦ θανάτου σύμβολον ἀφαιρεῖται. τοσαῦτα τοῦ Στεφάνου περὶ τῆς χάριτος θεολογοῦντος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἐπιστάντες, φησὶν, οἱ θεομάχοι, καὶ συναρπάσαντες αὐτὸν, ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον. ὅπου ἁρπαγὴ, ἐκεῖ καὶ Ἰουδαϊκὴ συνδρομή. ὅπου ταραχὴ, ἐκεῖ καὶ ὁ μισόχριστος δῆμος. ὅπου φόνος ἄδικος μελετᾶται, ἐκεῖ γραμματέων συνέδριον. τί μιαίνεις τὴν καθέδραν Μωϋσέως παράνομε; τί μολύνεις θρόνον, ὃν ὁ νόμος ἐκόσμησεν; ὁ νόμος Μωϋσέως εἶπεν, οὐ φονεύσεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις. ἢ τοίνυν τήρησον τὸν νόμον, ἢ τούτου ἀπόστηθι. ἔστησαν δὲ μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα βλάσφημα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ Ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδωκεν

ἡμῖν

ἡμῖν Μωσῆς. πάλιν οὖν ὑπέβαλον ἄνδρας ψευδεῖς λέγοντας· ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν, καὶ τὸν Θεόν. νῦν Μωϋσέα θαυμάζεις ὦ συκοφάντα; νῦν ὡς νομοθέτην τιμᾷς, ὃν ζῶντα διέπτυσας; νῦν ὡς βλασφημούμενον ἐκδικεῖς; οὐ πρὸ πάντων κατὰ Μωϋσέως λίθους ἔβαλες; οὐ τῷ Θεῷ λίθους καὶ ξύλα, καὶ ξόανα προετίμησας πώποτε; καὶ νῦν ἵνα ποιήσῃς φόνον, εὐλάβειαν ἐπαγγέλλῃ; ἵνα ἐκχύσῃς αἷμα ἀθῶον, θεοσέβειαν σχηματίζῃ, ὁ καὶ τότε, καὶ νῦν τὴν ἀλήθειαν συνταράσσων; ὁ καὶ τότε τολμηρῶς ἐνυβρίζων, καὶ νῦν ἀνοσίως τιμῶν; ὁ κακῶς ἀγοράζειν αἵματα μελετήσας; ὁ πάντοτε ψευδομαρτύρων ἐργαστήριον συγκροτῶν; ἔστησαν γάρ φησι μάρτυρας ψευδεῖς λαλοῦντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν, καὶ εἰς τὸν Θεόν, καὶ κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου, καὶ τοῦ νόμου. ποῖα ῥήματα; ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον. τί οὖν; ἐὰν φονεύσῃς τὸν Στέφανον, ὁ τόπος οὐ καταλυθήσεται; μᾶλλον οὖν καταλυθήσεται, ὅτι Διακόνην καὶ δοῦλον ἐφόνευσας· ὅτι τῷ ποιμένι τὸ πρόβατον συγκατέθυσας· ὅτι τῷ Βασιλεῖ τὸν στρατιώτην συγκατέσφαξας. οὐ δύναται πόλις ἑστάναι, ἔνθα ὁ Βασιλεὺς κατεσφάγη· οὐκ ἔτι τιμᾶται Ναός, ἔνθα διακονικὸς φόνος ἐτελέσθη. μὴ γὰρ Στέφανος ἀπεφήνατο, ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος; μὴ γὰρ Στέφανος εἶπεν, οὐ μὴ μείνῃ ἐν τῷ Ναῷ λίθος ἐπὶ λίθον; ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος· ὢ τοῦ παραλόγου πράγματος· Θεὸς ἀπεφήνατο, καὶ ἄνθρωπος κρίνεται· Χριστὸς κατεψηφίσατο, καὶ Στέφανος δίδωσι δίκας· ὁ Βασιλεὺς ἠλήθευσε, καὶ ὁ στρατιώτης εὐθύνεται. σὺ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως αἴτιος εἶ, ὦ Ἰουδαῖε. ἔπηξας Σταυρόν, καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνεμόχλευσας· εἴπας, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν· δέχου τοίνυν τὴν καταδίκην, ἣν αὐτὸς διώρισας. ὑπάρχων δέ φησι Στέ-

φανος

Ε.Υ.Α της Κ.τ.Π ... ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

φανὸς πλήρης πνεύματος Ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν Οὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. καὶ μὴν πῶς ὁ Παῦλος καθεζόμενον αὐτὸν λέγει; ἐκάθισε γάρ, φησίν, ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ ἐν ὑψηλοῖς. τί οὖν τὸ αἴτιον τοῦ νῦν αὐτὸν ἑστάναι; ποία ἀνάγκη ἐκ τῶν Πατρικῶν αὐτὸν ἐγείρεσθαι θρόνων; εἶδε τὸν Ἀθλητὴν ἀγωνιζόμενον, καὶ βραβεῦσαι αὐτῷ τὴν νίκην ἀνέστη. εἶδε τὸν ἀεροπόρον ναύτην, ἐπειγόμενον ἄνω, καὶ τοὺς Οὐρανοὺς αὐτῷ ἀντὶ λιμένος ἤνοιξε. μὴ φοβηθῇς φησὶν ὦ Στέφανε· οὐδείς σου τὴν πάλην παρεγβραβεύσει. δεξιοῦσθαί σοι βουλόμενος ἥκω ἐκ τῶν θρόνων ἀνέστην. εἰς ἐμὲ τὸν σταυρωθέντα βλέπων, τῆς συμπλοκῆς καταφρόνησον. ἐκεῖνός εἰμι, ὃν εἶδες ἐν τῷ ξύλῳ κρεμάμενον σαρκί. τῇ προσηλώσει ἐν αὐτῷ σε βραβεύσω. ἀγωνοθέτης εἰμὶ, ἀλλὰ γὰρ καὶ Ἀθλητὴς μαρτυρίου γεγένημαι. ἐπὶ σταυροῦ ὡς ἐπὶ παλαίστρας ἐπάλαισα. ἐν τῷ με συλληφθῆναι, τὸν ἀντίπαλον διάβολον ἔρριψα. μὴ φοβηθῇς τοὺς λιθάζοντας· ἄκοντές σοι κλίμακα πρὸς Οὐρανὸν προστιθέασι. μὴ φοβηθῇς τοὺς λιθάζοντας· βαθμοί σοι πρὸς Οὐρανὸν οἱ λίθοι γενήσονται. μὴ φοβηθῇς τοὺς λίθους· τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον ἔνδοθεν περιφέρων Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεόν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ

Θεοφάνια.

Χριστὸς τῷ Κόσμῳ ἐπεφάνη, καὶ τὸν ἄκοσμον Κόσμον κοσμήσας ἐφαίδρυνε. τὴν τοῦ Κόσμου ἁμαρτίαν ἀνέλαβε, καὶ τὸν τοῦ Κόσμου ἐχθρὸν κατέβαλε. ἡγίασεν ὑδάτων πηγὰς, καὶ ἐφώτισε τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχάς. θαύματα συνέπλεξε μείζονα θαύμασι. σήμερον γὰρ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα τὰ τοῦ

Σωτῆρος χαρᾶς ἐμεθύσαντο, καὶ πᾶς ὁ Κόσμος εὐφροσύνης πεπλήρωται, καὶ τῆς προλαβούσης ἑορτῆς ἡ σήμερον ἑορτὴ μείζονα δείκνυσι τῶν θαυμάτων τὴν αὔξησιν. καὶ γὰρ ἐν τῇ προλαβούσῃ ἑορτῇ τῶν Γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος γῆ ἔχαιρεν, ἐν τῇ φάτνῃ τὸν τῶν ἁπάντων Δεσπότην βαστάζουσα. ἐν δὲ τῇ σήμερον ἑορτῇ τῶν Θεοφανίων ἡ θάλασσα λίαν εὐφραίνεται. εὐφραίνεται δὲ ὡς διὰ Ἰορδάνου τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ εὐλογίας μεταλαμβάνουσα. ἐκεῖ τῇ προλαβούσῃ ἑορτῇ ἀτελὲς βρέφος ἐδείκνυτο, τὴν ἡμετέραν ἀτελειότητα δεικνύμενον. ἐν δὲ τῇ σήμερον ἑορτῇ τέλειος ὁρᾶται, τὸν ἐκ τελείου τέλειον αἰνιττόμενος. ἐκεῖ τὸν τεχθέντα ἐμήνυσεν ὁ ἐν τῇ ἀνατολῇ προκύψας ἀστήρ· ἐνταῦθα δὲ τὸν βαπτιζόμενον μαρτυρεῖ ἄνωθεν ὁ γεννήσας Πατήρ. ἐκεῖ Μάγοι ἐξ ἀνατολῶν πεζοπορήσαντες, ὡς βασιλεῖ δῶρα προσέφερον· ἐνταῦθα δὲ Ἄγγελοι ἐξ Οὐρανῶν κατερχόμενοι ὡς Θεῷ τὴν πρέπουσαν διακονίαν προσήνεγκαν. ἐκεῖ ἐδεσμεῖτο σπαργάνων δεσμοῖς· ἐνταῦθα λύει τὰς τῶν ἁμαρτημάτων σειράς. ἐκεῖ ὁ Βασιλεὺς τὴν ἁλουργίδα τοῦ Κόσμου ἐνεδύετο· ἐνταῦθα ἡ πηγὴ τὸν ποταμὸν ἀμφιέννυται. δεῦτε οὖν ἴδετε παράδοξα θαύματα, τὸν τῆς δικαιοσύνης Ἥλιον ἐν Ἰορδάνῃ λουόμενον, καὶ πῦρ ἐν ὕδατι βαπτιζόμενον, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου τὸν Θεὸν ἁγιαζόμενον. σήμερον πᾶσα ἡ κτίσις ὑμνοῦσα βοᾷ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ καὶ διὰ τῶν κτισμάτων προνοητικῶς ἐρχόμενος. Οὐρανοῦ μὲν ὕψος ἄπτωτον συντηρῶν, Ἡλίου δὲ δρόμους εὐτάκτως ἡνιοχῶν, ἀστέρων πλῆθος ἀσυγχύτως ταξιαρχῶν, ἀέρα εἰς ἀναπνοὴν εὐκράτως κιρνῶν, γῆς λαγόνας εἰς καρποφορίαν εὐκράτως πάλιν διαθάλπων, θάλασσαν τὴν πολυκύμαντον βραχυτάτῃ ψάμμῳ χαλινῶν, πηγὰς ἐκ βυθῶν ἀοράτως ἀναθῶν, ποταμῶν ῥεῖθρα ἀπλανῶς ὁδηγῶν. ταῦτα οὖν πάντα ὁρῶντες, λέγομεν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. τίς οὗτος, εἰπὲ φανερῶς ὦ μακάριε Δαβίδ; Θεὸς Κύ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ... ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ειος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. οὐ μόνον δὲ ὁ Προφήτης λέγει Δαβίδ, ἀλλὰ καὶ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος προσμαρτυρῶν αὐτῷ φθέγγεται· Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς. οὐ τισίν, ἀλλὰ πᾶσι· πᾶσι γὰρ Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν σωτηρίαν χαρίζεται, κοινὸν εὐεργέτημα τὸ βάπτισμα προβαλλόμενος. δεῦτε ἴδετε ξένον κατακλυσμὸν πολὺ βελτίονα καὶ κρείττονα τοῦ ἐπὶ Νῶε θεωρούμενον. τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ ἐθανάτωσεν· ἐνταῦθα δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος διὰ τοῦ βαπτισθέντος τοὺς θανόντας ἐζωοποίησεν. ἐκεῖ ὁ Νῶε ἐκ ξύλων ἀσήπτων κιβωτὸν συνεπήξατο· ἐνταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς ὁ νοητὸς Νῶε ἐκ τῆς ἀφθόρου Μαρίας τὴν τοῦ σώματος κιβωτὸν κατεσκεύασεν. ἐκεῖ ὁ Νῶε τὴν κιβωτὸν τῇ ἀσφάλτῳ ἔσωθεν ἔξωθεν κατέχρισεν· ἐνταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς πίστεως τὴν τοῦ σώματος κιβωτὸν ἐκραταίωσεν. ἐκεῖ περιστερὰ κάρφος ἐλαίας βαστάζουσα τὴν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ εὐωδίαν ἐμήνυσεν· ἐνταῦθα δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς παραγινόμενον, τὸν ἐλεήμονα ὑποδείκνυσι Κύριον. ἀλλ' ἐκπλήττει με τῆς τοῦ Κυρίου ταπεινοφροσύνης ἡ ὑπερβολή, ὅτι οὐκ ἤρκησε τὸν ἐκ τελείου τέλειον βρέφος τεχθῆναι ἐκ γυναικός, οὐκ ἤρκησε τὸν σύνθρονον τοῦ Πατρὸς ἀναλαβεῖν τὴν τοῦ δούλου μορφήν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἁμαρτωλὸς προσέρχεται τῷ βαπτίσματι. Ἀλλὰ μὴ γενέσθω τὸ κοινὸν εὐεργέτημα τῶν ἀκουόντων σκάνδαλον. βαπτίζεται γὰρ ὁ πάντων Δεσπότης Χριστός, οὐ καθαρσίου δεόμενος, ἀλλὰ κατὰ δύο τρόπους τὸ συμφέρον ἡμῖν οἰκονομῶν, ἵνα καὶ τοῖς ὕδασιν ἁγιαστικὴν χάριν δωρήσηται, καὶ πάντα ἄνθρωπον βαπτισθῆναι προτρέψηται. ἔρχεται γάρ, φησιν, ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τί οὖν τὰ τότε τελούμενα ἀδελφοί, ἐνθυμηθῆναι ἀδύνατον. ὀφθαλμῶν γὰρ ἀνθρωπίνων ἀνώτερα ἦν τὰ τελού-

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

μένα. τρέμει δὲ πᾶσ᾽ ἡ γλῶσσα φθέγγει ἐκ στόματος, μὴ τολμῶσα φράσαι τὰ ἀνέκφραστα. ὅθεν ἰδὼν ὁ Ἰωάννης τὸν Δεσπότην ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, ἀγῶνι πολλῷ τὴν καρδίαν συνεχόμενος, προσπίπτων καὶ ὑποκατακλινόμενος, καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐφαπτόμενος, ἱκετεύων ἐφθέγγετο· τί βιάζῃ ὁ παντοδύναμος ἐμὲ τὸν ἀδύνατον ποιῆσαι τὰ ὑπὲρ δύναμιν; ποιῆσαι ταῦτα οὐ δύναμαι. πῶς τολμήσω βαπτίσαι σε; πότε πῦρ ὑπὸ χόρτου καθαίρεται; πότε πηλὸς πλύνει πηγήν; πῶς βαπτίσω τὸν Κριτὴν ὁ ὑπεύθυνος; πῶς βαπτίσω σε, Δέσποτα; μῶμον οὐ βλέπω ἐν σοί. τὴν κατάραν τοῦ Ἀδὰμ οὐχ ὑπέστης· ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησας. εἰ γὰρ καὶ κατέβης, ἀλλ᾽ οὐ παρέβης. τί ποιεῖς Δέσποτα, πρᾶξαί με τὰ ὑπὲρ δύναμιν βιαζόμενος; οὐδέποτε οὐδὲν πρὸς σὴν ἀγανάκτησιν ποιῆσαι ἐτόλμησα· ὡς δοῦλος φιλοδέσποτος προλαβὼν τὴν σὴν παρουσίαν ἐγνώρισα. ἔτι ὢν ἐν τῇ γαστρὶ, τὴν γλῶσσαν τῆς μητρὸς μισθωσάμενος, Θεόν σε τοῦ Κόσμου ἐκήρυξα, πάντας πρὸς τὴν σὴν ἀπάντησιν παρεσκεύασα. εἰπὲ γάρ μοι Δέσποτα, πῶς ὑποίσει ὁ ἥλιος, βλέπων τὸν πάντων Δεσπότην ὑπὸ δούλου τολμηροῦ ὑβριζόμενον, καὶ οὐκ εὐθέως ὡς τοὺς Σοδομίτας ταῖς ἐμπύροις αὐτοῦ μαρμαρυγαῖς καταφλέξεται; πῶς βαστάσει ἡ γῆ, ὁρῶσα τὸν τοὺς Ἀγγέλους ἁγιάζοντα, ὑπὸ ἀνθρώπου ἁμαρτωλοῦ βαπτιζόμενον, καὶ οὐ παραχρῆμα τὸ ἑαυτῆς στόμα ἀνοίξασα, ὡς τὸν Δαθὰν, καὶ Ἀβειρὼν, καταπίοι με; πῶς δὲ βαπτίσω σε Δέσποτα, τοῖς ἐκ φύσεως μολυσμοῖς οὐ προσομιλήσαντα; ἐξ ἀσπόρου γαστρὸς ἀσπόρως προῆλθες καρπός. πῶς οὖν ἐγὼ κατάρρυπος ἄνθρωπος ἁγιάσω Θεὸν, Θεὸν ἀναμάρτητον; ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; Βαπτίζειν με ἀπέστειλας Δέσποτα· οὐ παρήκουσα τοῦ σοῦ προστάγματος. πάντας γὰρ προσερχομένους εἰς τὸ Βάπτισμα ἔφασκον· ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός. οὐκ ἔστι γὰρ ὁ παραγενόμενος αὐστηρός.

ρός. ἀγαθὸς καὶ ἐξ ἀγαθοῦ γεγέννηται Υἱός, οὐ πρὸς ὀλίγον τὸ ἀγαθὸν ἐπιδεικνύμενος, καὶ εὐθὺς μεταβαλλόμενος, ἀλλ᾽ εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ ἀμέτρητόν ἐστι τὸ ἔλεος αὐτοῦ, διὰ τοῦτο αἱ τῶν οὐρανῶν Δυνάμεις ἀνυμνοῦσαι αὐτὸν, ἔφασκον, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. ἐπέφανε τῆς δικαιοσύνης ὁ ἥλιος, καὶ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας ἐσκέδασεν. ἐπέφανεν ὁ ποιμὴν ὁ οὐράνιος, καὶ τοῦ διαβόλου τοὺς λύκους τῆς καλῆς ποίμνης ἀπήλασεν. ἐπέφανεν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῖς πιστοῖς τὴν υἱοθεσίαν ἐχαρίσατο. ἐπέφανεν ἡ πάντων ζωὴ, καὶ τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου θανατώσας ὡς ἀθάνατος, ζωῆς ἀθανάτου τοὺς θανόντας ἠξίωσεν. ἀλλὰ τύπον ὑπὸ τελουμένων, ὁ Πατὴρ ἄνωθεν ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῇ τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπερβολῇ τοῦ Υἱοῦ, ἀθρόον διΐστα τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ, βροντηδὸν ἐπαφίησι φωνὴν πεπληρωμένην διαθέσεως πατρικῆς, οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. καὶ ἵνα μὴ πλάζηται τῶν ἀκουόντων ἡ διάνοια εἴς τε τὸν Βαπτιστὴν, καὶ εἰς τὸν βαπτιζόμενον, ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς, δακτυλοδεικτοῦν τὸν βαπτιζόμενον καὶ μαρτυρούμενον· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ.

Φοβερὰ τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ μυστήρια. φρικτὰ τοῦ καταχθονίου πολέμου τὰ τρόπαια. ἀδιήγητος ἡ τοῦ παλαιοῦ τυράννου ἡ ἀθρόα καθαίρεσις. πάσης ἐνθυμήσεως κρείττων ἡ τοῦ δι᾽ ἡμᾶς σαρκωθέντος ὑπὲρ ἡμῶν νίκη. συμπλακὴ

ἦλθε γὰρ τῷ θανάτῳ ὡς νεκρὸς, ἐσκύλευσε δὲ τὸν ᾅδην ὡς Θεὸς ἰσχυρὸς καὶ δυνατός. Κύριος γὰρ κραταιὸς καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. ποῖος οὖν λόγος ἐπαξίως δυνατὸς ὑπουργῆσαι τῷ θαύματι; ποία δὲ γλῶσσα λαλήσει καὶ διηγήσεται τὴν φοβερὰν παράταξιν; σήμερον γὰρ προφητικῶν φωνῶν πεπλήρωνται σφραγῖδες. σήμερον ὁ ᾅδης ἀγνοῶν κατέπιε δηλητήριον. σήμερον ὁ θάνατος ἐδέξατο τὸν ἀεὶ ζῶντα νεκρόν. σήμερον ἐλύθη δεσμὰ, ἅπερ ὁ ὄφις ἐν Παραδείσῳ ἐχάλκευσε. σήμερον οἱ ἐξ αἰῶνος ἠλευθερώθησαν δοῦλοι. σήμερον ὁ λῃστὴς ἐτυμβορύχησε τὸν πεντακισχιλίοις καὶ πεντακοσίοις ἔτεσιν ὑπὸ φλογίνης ῥομφαίας φρουρούμενον Παράδεισον. σήμερον τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ὅλον τοῦ θανάτου τὸν θησαυρὸν ἐκένωσε. σήμερον βασιλικὴ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐκαινοτομήθη εἴσοδος. σήμερον πύλας χαλκᾶς συνέτριψε, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν ὁ καταποθεὶς ὡς ψιλὸς νεκρὸς, καὶ πυρπολήσας ὡς Θεὸς Λόγος. σήμερον ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος Χριστὸς τὸ τοῦ θανάτου προγονικὸν θεμέλιον ἠσφαλισμένον συνετάραξε, τὸν Ἀδὰμ ἀνέσπασε, καὶ τὸν Ἄβελ διέσωσε, καὶ πάσας τοῦ ᾅδου τὰς οἰκοδομὰς κατέστρεψε. σήμερον καὶ οἱ πρώην θρηνοῦντες, οὓς κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, μετὰ μεγάλης φωνῆς κράζουσι· ποῦ σου θάνατε τὸ νῖκος; ποῦ σου ᾅδη τὸ κέντρον; τί λέγεις πρὸς ταῦτα ὦ Ἰουδαῖε; κωμῳδεῖς τὸν σταυρόν; χλευάζεις τὸ πάθος; γελᾷς τὸν θάνατον; διασύρεις τὸν τάφον; ἀλλὰ βλέπε καὶ τὴν νίκην, καὶ φρίξον τὸ πάθος τῆς ἑκουσίως παθούσης σαρκὸς, ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ Θεοῦ Λόγου. Πάντας τοὺς δικαίους μὲν ἐξουσίας κατέπιεν, καὶ οὐδεὶς τῶν ὁσίων περιεγένετο θανάτου. τὸν Ἄβελ θαυμάζεις; ἀλλὰ θάνατος ἐρρόφησεν αὐτόν. τὸν Νῶε μοι λέγεις; ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἰς φθορὰν ἐκυβίστησε. τὸν Ἐνὼχ μοι προφέρεις; ἀλλὰ καὶ οὗτος ἔφυγε, καὶ αὐτὸν νόμον κατήργησε. τὸν Ἀβραάμ μοι κομπάζεις; ἀλλὰ καὶ τοῦτον διέλυσεν ὁ θάνατος. τὸν Ἰσαὰκ μνημονεύεις; ἀλλὰ πεσὼν οὐκ ἀνέστη. τὸν Ἰακὼβ

περιφέρεις; ἀλλὰ κόνις ὁ πατριάρχης. τὸν Ἰωσὴφ ἐγκαυχᾶσαι; ἀλλ' ἐν γυμνοῖς καὶ ξηροῖς ὀστέοις ἡ μνήμη αὐτοῦ. τὸν Μωϋσέα ἐκθειάζεις; ἀλλ' οὐδὲ τὸν τάφον αὐτοῦ εὑρίσκεις. πάντας τοὺς Προφήτας μοι λέγεις; ἀλλ' ἐννόει τοὺς τάφους, καὶ μὴ κόμπαζε τοῖς λόγοις. τοσούτους ἔλαβεν ὁ θάνατος, καὶ πάντας ἐρρόφησεν. ἕνα δὲ κατέπιεν, καὶ κόσμον ὅλον ἀθελήτως ἐξήμεσε. βλέπε γὰρ σήμερον τοῦ διαβόλου τὴν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θανάτου πονηρίαν. ὑπηρέτας πρὸς σύλληψιν ὥπλισε, τὸν Ἰούδαν εἰς προδοσίαν ἠγόρασε, τὸν Πέτρον εἰς ἄρνησιν ὑπεσκέλισε, τὸν δοῦλον τοῦ Ἀρχιερέως πρὸς ῥάπισμα ἐξώρμησε, τοὺς στρατιώτας πρὸς χλεύην ἐξεβάκχευσε, τὸν Πιλάτον πρὸς ἐρώτησιν διήγειρε, τὸν δῆμον πρὸς στασιασμὸν ἐκίνησε, βουλόμενος μαθεῖν, τίς ἦν ὁ δεσπότης. ἀλλ' ἐσιώπει ὁ μακρόθυμος φέρων τὴν τόλμαν, ἵνα λύσῃ τὴν κατάραν. διὰ τοῦτο ὥσπερ ἐπὶ βασιλικοῦ θανάτου πᾶσα ἡ τῶν πολιτῶν φαιδρότης φυγαδεύεται, οὕτω σήμερον πᾶσα ἡ κτίσις τὴν ἑαυτῆς ἠρνήσατο λαμπρότητα. Οὐρανὸς ἐμελανειμόνει τὸ σκότος· ὁ ἥλιος ὥσπερ δοῦλος φιλοδέσποτος ἔφυγε, τὰς ἀκτῖνας συστείλας· τὰ ἄστρα τὴν φυσικὴν συνετάραττε τάξιν· ὁ ναὸς περιεσχίζετο διὰ τὸ πένθος· ἡ γῆ θρηνοῦσα, οὐ βραχίονας ἔτυπτεν, ἀλλὰ πέτρας ἔσχιζεν· οἱ Προφῆται πάντες προσιόντες, ἠρώτων τὸν Δεσπότην καὶ ἔλεγον. τί αἱ πληγαὶ αὗται αἱ ἀναμέσον τῶν χειρῶν σου; πῶς σου τὸ πάθος ἅψασθαι ἐτόλμησε; θεότητι; ἀλλ' ἀνάλωτος ἡ θεότης. ὃ ἂν πάσχοι, σαρκὶ πέπονθε. πῶς οὐκ ᾐδέσθησάν σου οἱ σταυρώσαντες, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τῆς εὐεργεσίας σου; τί οὖν πρὸς αὐτοὺς ὁ Δεσπότης; αὗται αἱ πληγαὶ, ἃς ἑκὼν ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου. ἐξ Αἰγύπτου μετῆρα ἄμπελον· ἤρδευσα τῇ παρόδῳ τῆς θαλάσσης· περιέσκαψα τοῖς φοβήτροις· ἐκλάδευσα περιτομῇ· ἐχαράκωσα Προφήταις· περιέφραξα νόμῳ· καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλήν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυ-

κραυγὴν· καὶ ἐγενόμην ὡς ἄνθρωπος ἀβοήθητος ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. ὢ πάθος κόσμου καθάρσιον. ὢ θάνατος ἀθανασίας ἀφορμὴ, ζωὴν ἀνατέλλουσα. ὢ κάθοδος ἐν ᾅδῃ, τῶν ἐξ αἰῶνος νεκρωθέντων γέφυρα πρὸς ἀναβίωσιν. ὢ μεσημβρία τῆς δειλινῆς ἐν Παραδείσῳ καταδίκης ἀνάκλησις. ὢ σταυρὲ δένδρου ἴασις. ὢ ἧλοι τὸν Κόσμον τῇ θεογνωσίᾳ προσηλώσαντες, καὶ θάνατον καταπείραντες. ὢ ἄκανθαι, τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἀμπελῶνος οἱ βότρυες. ὢ χολὴ τοῦ τῆς πίστεως μέλιτος πρόξενος, καὶ τῆς Ἰουδαίων πονηρίας κατήγορος. ὢ σπόγγος τῶν κοσμικῶν ἁμαρτιῶν ἀποσπογγίσας, καὶ ἀποσμήξας. ὢ κάλαμος ἐν οὐρανοῖς τοὺς πιστοὺς πολιτογραφήσας, καὶ ἀρχεκάκου ὄφεως τὴν τυραννίδα συντρίψας. ὢ μυστήριον παρὰ ἀπίστοις ἀπιστούμενον, ὑπὸ δὲ πάντων πιστῶν ἀκαταπαύστως προσκυνούμενον. ὢ σημεῖον παρὰ ἀπίστων ἀντιλεγόμενον, καὶ παρὰ πιστῶν δοξαζόμενον. ὢ μυστήριον Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρία, ἡμῖν δὲ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, καθά φησιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ, σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν, ὡς θάνατον καταργῆσαι, καὶ τὸν ᾅδην σκυλεῦσαι, καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκροὺς ζωοποιῆσαι, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ.

Νικάτω καὶ λόγων εὔροιαν τῆς σωτηρίου πανηγύρεως τὸ θαῦμα· ἡττάσθω πάσης γλώττης μεγαληγορία, μὴ φθάσασα ἐπαξίως κηρύξαι τὴν τοῦ σταυρωθέντος εὐεργεσίαν. τί γὰρ τοιοῦτον ἐξ αἰῶνος γέγονεν, οἷον νῦν τῇ πίστει ὁρῶμεν; ποῖος νοῦς ἐφαντάσθη, ἢ καρδία ἐνεθυμήθη, ἢ ἀνέπλασε διάνοια, ἢ λόγος διηγήσατο, ἢ ὀφθαλμὸς ἐθεάσατο, ἢ ἀκοὴ ἐδέξατο

πρᾶγμα τοιοῦτον, οἷον νῦν σαρκωθεὶς Χριστὸς τῷ κόσμῳ ἐδωρήσατο; οὐδέποτε ἥλιος ἐπεῖδεν ἐπὶ ξύλου στηλιτευθέντα διάβολον. οὐδέποτε σταυρὸς ἀπὸ κατάρας ἠγόρασε φύσιν. οὐδέποτε τριάκοντα ἀργυρίων κοσμικὸν λύτρον ἐπράθη. οὐδέποτε πάθος ἀναμαρτήτου, ἁμαρτίας γέγονε χωνευτήριον. οὐδέποτε ἐπὶ ξύλου ἐκρεμάσθη ζωή, ἐν ἀπάτῃ σαρκὶ τὸν τύραννον θριαμβεύσασα. οὐδέποτε μνῆμα, θανάτου πορθητὴν ἐδέξατο. οὐδέποτε οὐρανὸς ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ σκότος ἐνεδύσατο, ἵνα μὴ ἴδῃ τὸ δρᾶμα, καὶ Θεοῦ μὲν τολμώμενον, σαρκὸς δὲ ἁπτόμενον. οὐδέποτε ᾅδης ἐφείλκυσεν, ὃν κατέπιεν. οὐδέποτε ἡ γῆ ἐκαλλωπίσατο ζωοδόχῳ μνήματι, μᾶλλον δὲ οὐ μνήματι, ἀλλὰ νυμφῶνι· οὐ γὰρ ἐφθάρη ὁ ταφείς, ἀλλ' ἐνυμφεύσατο καταβάς. οὐδέποτε τρισὶ νυχθημέροις φύσις εἰς ἀνάστασιν ἐλοχεύθη. ὁ γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, ὡς οἶδεν, ἑαυτῷ διαπλάσας, αὐτὸς καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις τὴν λύσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἰδίου σώματος πάλιν ἑνώσας, τὴν ἑαυτοῦ ἀνάστασιν ἔδειξεν. ἐκεῖ μὲν ὁ χρόνος πιστοῦται τὸν τόκον, ὅτι ἄνθρωπος· ἐνταῦθα δὲ ὁ τάφος πιστοῦται τὸ κράτος, ὅτι Θεός. οὐδέποτε ἀμνὸς αἴρων ἁμαρτίας κοσμικὰς ἐπετέθη θυσιαστηρίῳ, εἰ μὴ ὅτε ὁ Θεὸς δούλου μορφὴν ἀνέλαβε, καὶ ὁ πλάσας τὸν χοῦν, ἀνερμηνεύτως ὃν ἔπλασεν ἐνεδύσατο. οὗ ἡ μὲν σὰρξ ζωή, τὸ δὲ αἷμα λύτρον, τὸ δὲ πνεῦμα σφραγίς, ἡ δὲ θεία φύσις ἄναρχος. Καλῶς ἔλεγεν ὁ μακάριος Παῦλος· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. Οὐρανὸς καινός, ὃν ὁ καταβὰς τῇ ἀνόδῳ ηὐλόγησε. γῆ καινή, ἣν ὁ ἐν φάτνῃ κατὰ σάρκα τεχθεὶς ἡγίασε. θάλασσα καινή, ἡ μετεωρίσασα ἴχνος, ὅπερ σὰρξ οὐκ ἐπεῖρεν, ὑπὸ ἁμαρτίᾳ ἐβάρησε. βίος καινός, ὃν πολέμου ἀπήλλαξε, καὶ γαλήνης ἐπλήρωσεν. ἀνθρωπότης καινή, ἣν δι' ὕδατος ἀπέπλυνε, καὶ τῷ πυρὶ τοῦ πνεύματος ἐχώνευσε· θρησκεία καινή· οὐκέτι γὰρ κτίσμα, καὶ [illegible], ἀλλὰ πίστις λαμπρύνεται, ἡ ἐν μιᾷ οὐσίᾳ τρεῖς ὑποστάσεις

δοξο·

δοξολογοῦσα λατρεύεται. ταῦτα διαγγελιζόμενος ὁ Προφήτης Ἡσαΐας ἔλεγεν· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιλάμψει ὁ Θεὸς ἐν βουλῇ μετὰ δόξης ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ ὦ Προφῆτα; ἐν ᾗ φησι, πάντα ὑπὲρ φύσιν ὁ Θεός, ὡς οἶδεν, ἐργάσεται, ἐκ γυναικὸς σαρκούμενος. Παρθένος ἄνευ ἀνδρὸς τίκτουσα μυστικῶς. ἄνθρωπος ὁ φιλάνθρωπος γενόμενος, καὶ μὴ τρεπόμενος. θάνατος ὁ μωρός, ὃν ἀγνοῶν κατέπιε. τάφος, θησαυρὸς ζωῆς καὶ ἀναστάσεως. αἰχμαλωσία, μήτηρ ἐλευθερίας. καὶ τί πολλὰ λέγω; [illegible] ὁ Θεὸς Λόγος ἄνθρωπος γενόμενος ἐσταυροῦτο· σαρκὸς μὲν τὸ πάθος, θεότητος δὲ τὸ κράτος. ἀλλ' εἰπὲ ἡμῖν ὦ Προφῆτα, πῶς ἐπιλάμψει ὁ Θεὸς τοῖς ἐπὶ γῆς; ἆρα ἐκτὸς ἀνθρωπότητος; ἆρα ἄνευ σαρκός; ἄπαγε. οὐ φέρει τὴν τῆς θεότητος ἀκτῖνα ἡ ὄψις. οὐ προσέρχεται διάβολος πρὸς πάλην. φρίττει γὰρ τὸν κτίστην ὁ θάνατος, οὐ τολμῶν καταπιεῖν φύσιν ἀνώλεθρον. τρέμει ὁ ᾅδης Θεόν, σαρκὸς γεγυμνωμένον. ὃν γὰρ οὐ προσβλέπει τὰ Χερουβίμ, τοῦτον τρέμει καὶ ᾅδης. ἀλλὰ χρεία καλύμματος τῇ θείᾳ φύσει, οὐκ ἐκείνην καλύπτοντος, ἀλλὰ ἡμετέραν ὄψιν κατακρύπτοντος, οὐ Μωσαϊκοῦ καλύμματος (ἀγνωσία γὰρ καὶ ὁμίχλη) οὐ ποικίλου καταπετάσματος (χρωμάτων γὰρ τὸ ἄνθος) οὐχ ἱλαστηρίου κεχρυσωμένου (ὕλης γὰρ τὸ κάλλος) οὐ χειροποιήτων Χερουβὶμ (τέχνης γὰρ τὸ θαῦμα) ἀλλὰ χρεία μορφῆς προβάτου, ἵνα δελεάσῃ τὸν ἀνθρωποβόρον λύκον. ἀλλ' εὐθὺς ἐπιπηδᾷ τοῖς λόγοις Ἰουδαῖος, καὶ κωμῳδεῖ τὴν τοῦ Προφήτου μεγαληγορίαν, ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ μαχόμενος. καὶ τί φησιν; ἐγὼ οὐ πιστεύω, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἐπεφάνη, ἢ ἀνθρωπίνη ὄψις ἐμόρφωσε τὸν ἀσχημάτιστον. ἀλλ' ὦ Ἰουδαῖε, εἰ καὶ νόμου παρακούεις, καὶ Προφήτας παραλογίζεις, καὶ Εὐαγγέλια διαπτύεις, καὶ Ἀποστόλους παραβλέπεις, ἐρωτήσωμεν τὰ στοιχεῖα, καὶ ἴδωμεν τίνα ὁμολογεῖ τὸν σαρκὶ παθόντα Δεσπότην. καὶ ὡς δεῖ, πρῶτον ἐρωτήσωμεν τὸν ἥλιον. εἰπὲ ἡμῖν ἥλιε,

ἥλιε, διατί συνέστειλας τὰς ἀκτῖνας, σταυρουμένου τοῦ Δεσπότου; ὅτι ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ σταυρούμενος; οὐκοῦν ὤφειλες τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ἄβελ ἀναιρουμένου. ἐρωτήσωμεν καὶ τὸν οὐρανόν. εἰπὲ ἡμῖν ὦ οὐρανὲ, διατί σκότος ἐνέδυσας ἐν σταθηρᾷ μεσημβρίᾳ, ὅτε Ἰουδαῖοι τὴν δεσποτικὴν πλευρὰν ἐξεκέντησαν; ὅτι ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ σταυρούμενος; διατί οὐ μὴ ἐθρηνήσας καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ναβουθὲ λιθαζομένου; ἐρωτήσωμεν καὶ τὴν γῆν. εἰπὲ ἡμῖν γῆ, διατί ἐζόμασας, ὅτε οἱ θεομάχοι ταῦτα ἐτόλμων; ὅτι ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ σταυρούμενος; πῶς οὖν οὐκ ἐζόμασας, βλέπουσα τὸν Ἡσαΐαν ὑπὸ τοῦ Μανασσῆ ξυλίνῳ πρίονι πριζόμενον; ἀλλ' ἐρωτήσωμεν καὶ τὸν Ναόν. εἰπὲ ἡμῖν ὦ Ναὲ, διατί ἔσχισας τὸ καταπέτασμα, τοῦ Χριστοῦ σταυρουμένου; ὅτι ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ σταυρούμενος; πῶς οὖν οὐ περιέσχισας, ὅτε τὸ αἷμα Ζαχαρίου ἐν μέσῳ σου ἐξεχεῖτο; ἀποκρίνεται ἀνθ᾽ ὅλης φωνῆς πᾶσα ἡ κτίσις, λέγουσα· ἐκηρύξαμεν τῷ πένθει τὸν Δεσπότην, οὐχ ὁμοδούλου πάθος ἐθρηνήσαμεν, ἀλλὰ Δεσπότου ὕβρειν ἐφρίξαμεν. βοᾷ ὁ οὐρανός· Θεὸς ἦν ὁ ἐνανθρωπήσας, καὶ σαρκὶ σταυρωθεὶς, ὃς ἐμὲ ὡς Θεὸς ἔκλινε, καὶ κατῆλθε. βοᾷ ὁ ἥλιος· Δεσπότης μου ἦν, ὁ σαρκὶ σταυρωθείς. ἐγὼ γὰρ τὸ φῶς τῆς θεότητος αὐτοῦ φοβηθεὶς, συνέστειλα τὰς ἀκτῖνας. βοᾷ ἡ γῆ· Δημιουργὸς ἦν σαρκοφορῶν ὁ σαρκὶ σταυρωθείς. εἰ γὰρ καὶ τὴν σάρκα ἐν φάτνῃ ἠγκαλισάμην, ἀλλὰ τὸ κράτος αὐτοῦ οὐ περιέγραψα. βοᾷ καὶ ἡ θάλασσα· οὐκ ἦν ὁμόδουλός μου ὁ σαρκὶ σταυρωθείς. ἴχνος μὲν γὰρ τοῦ ὁμοδούλου Πέτρου βαρεῖ μου τὰ νῶτα, πόδες δὲ Δεσπότου ἁγιάζουσί μου τὴν φύσιν. βοᾷ καὶ ὁ ναός· ὁ πάλαι ἐν ἐμοὶ θρησκευόμενος Θεὸς, οὗτος ἦν ὁ σαρκὶ ὑβριζόμενος· διόπερ μὴ φέρων τὴν τόλμαν, διέῤῥηξα τὴν ἐσθῆτα. βοᾷ καὶ ὁ ᾅδης· οὐκ ἦν ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ ᾅδε καταβάς. οἶδα τί πέπονθα· ὃν γὰρ ἐδεξάμην ὡς αἰχμάλωτον, εὗρον ὡς Θεὸν παντο-

διώα

δυνάμεων. ἀλλ᾽ ἀπιστεῖς τοῖς στοιχείοις; ἐρωτήσωμεν καὶ τὰς ἐπουρανίας Δυνάμεις. εἴπατε ἡμῖν Ἄγγελοι, Ἀρχάγγελοι, καὶ πᾶσαι τῶν οὐρανῶν αἱ Δυνάμεις, τίς ἐστιν ὁ ἐπὶ γῆς φανεὶς, καὶ σαρκὶ σταυρωθείς; καὶ ἀποκριθήσονται πᾶσαι διὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ βοῶσαι· Κύριος ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ

Παναγίαν Θεοτόκον Μαρίαν.

Παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον τὴν γλῶτταν ἡμῶν, ἀδελφοὶ, πρὸς εὐφημίαν καλεῖ, καὶ ἡ παροῦσα ἑορτὴ τοῖς συνελθοῦσιν ὠφελείας γίνεται πρόξενος. καὶ μάλα εἰκότως· ἁγνείας γὰρ ἔχει ὑπόθεσιν, καὶ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν γυναικῶν καύχημα τὸ τελούμενον, καὶ δόξα τοῦ θήλεος διὰ τὴν ἐν καιρῷ μητέρα καὶ Παρθένον. ἐπέραστος αὕτη καὶ ἐξαίσιος ἡ σύνοδος. ἰδοὺ γὰρ γῆ καὶ θάλαττα δωροφορεῖ τῇ Παρθένῳ. ἡ μὲν τὰ νῶτα αὐτῆς ταῖς ὁλκάσι γαληνῶς ὑφαπλώσασα. ἡ δὲ τὰ ἴχνη τῶν βαδιζόντων ἀκωλύτως παραπέμψασα. σκιρτάτω ἡ φύσις, καὶ ἀγαλλιάσθω τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι καὶ γυναῖκες τιμῶνται. χορευέτω ἡ ἀνθρωπότης, ὅτι καὶ παρθένοι δοξάζονται· ὅπου γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. συνεκάλεσε γὰρ ἡμᾶς νῦν ἐνταῦθα ἡ ἁγία Θεοτόκος Παρθένος Μαρία, τὸ ἀμόλυντον τῆς παρθενίας κειμήλιον, ὁ λογικὸς τοῦ δευτέρου Ἀδὰμ Παράδεισος, τὸ ἐργαστήριον τῆς ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, ἡ πανήγυρις τοῦ σωτηρίου συναλλάγματος, ἡ παστὰς, ἐν ᾗ ὁ λόγος ἐνυμφεύσατο τὴν σάρκα, ἡ

ἡ μ

ἔμψυχος τῆς φύσεως βάτος, ἣν τὸ τῆς θείας ὠδῖνος πῦρ οὐ κατέκαυσεν, ἡ ὄντως κούφη νεφέλη, ἡ τὸν ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ μετὰ σώματος βαστάσασα, ὁ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ὑετοῦ καθαρώτατος πόκος, ἐξ οὗ ὁ ποιμὴν τὸ πρόβατον ἐνεδύσατο. Μαρία ἡ δούλη καὶ Μήτηρ, ἡ Παρθένος καὶ Οὐρανός, ἡ μόνη Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους γέφυρα, ὁ φρικτὸς τῆς οἰκονομίας ἱστός, ἐν ᾧ ἀρρήτως ὑφάνθη ὁ τῆς ἑνώσεως χιτών· οὗπερ ἱστουργὸς μὲν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἔριθος δὲ, ἡ ἐξ ὕψους ἐπισκιάσασα δύναμις· ἔριον δὲ, τὸ ἀρχαῖον τοῦ Ἀδὰμ κώδιον· κρόκη δὲ, ἡ τῆς Παρθένου ἀμόλυντος σάρξ· κερκὶς δὲ, ἡ ἀμέτρητος τοῦ φορέσαντος χάρις· τεχνίτης δὲ, ὁ δι' ἀκοῆς εἰσπηδήσας Λόγος. τίς εἶδε, τίς ἤκουσεν, ὅτι μήτραν ὁ Θεὸς ἀπεριγράπτως ᾤκησε, καὶ ὃν Οὐρανὸς οὐκ ἐχώρησεν, ἡ γαστὴρ οὐκ ἐστενοχώρησεν, ἀλλ' ἐγεννήθη ἐκ γυναικὸς Θεὸς οὐ γυμνός, καὶ ἄνθρωπος οὐ ψιλός; καὶ πύλην σωτηρίας ὁ τεχθεὶς, τὴν πάλαι τῆς ἁμαρτίας ἔδειξε θύραν· ὅπου γὰρ ὁ ὄφις διὰ τῆς παρακοῆς τὸν ἰὸν ἐξέχεεν, ἐκεῖθεν ὁ Λόγος διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰσελθὼν, τὸν Ναὸν ἐζωοπλάστησεν. ὅθεν ὁ πρῶτος τῆς ἁμαρτίας Κάϊν προέκυψεν, ἐκεῖθεν ὁ τοῦ γένους λυτρωτὴς Χριστὸς ἀσπόρως ἐβλάστησεν· οὐκ ἐπαισχύνθη ὁ φιλάνθρωπος τὴν ἐκ γυναικὸς ὠδῖνα, ζωὴ γὰρ ἦν τὸ πραγματευόμενον. οὐκ ἐμολύνθη οἰκήσας μήτραν, ἣν περ αὐτὸς ἀνυβρίστως ἐδημιούργησεν· εἰ μὴ γὰρ Παρθένος ἔμεινεν ἡ μήτηρ, ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ τεχθεὶς, καὶ οὐ παράδοξος ὁ τόκος. εἰ δὲ καὶ μετὰ τόκον ἔμεινε Παρθένος, πῶς οὐχὶ καὶ Θεὸς, καὶ τὸ μυστήριον ἄφραστον; ἐκεῖνος ἀφράστως ἐγεννήθη, ὁ καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἰσελθὼν ἀκωλύτως, οὗ τὴν συζυγίαν τῶν φύσεων ἰδὼν ὁ Θωμᾶς ἀνεκέκραγε λέγων· ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. μὴ ἐπαισχυνθῇς τὴν ὠδῖνα, ὦ ἄνθρωπε· αὕτη γὰρ ἡμῖν γέγονε σωτηρίας ἀφορμή. εἰ μὴ γὰρ ἐκ γυναικὸς ἐγεννήθη, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. εἰ μὴ ἀπέθανεν, οὐκ ἂν διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατήργησε τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι

τὸ

τὸν Διάβολον. οὐχ ὕβρις ἀρχιτέκτονι, μεῖναι ἐν οἷς αὐτὸς ᾠκοδόμησεν. οὐ μιαίνει πηλὸς τὸν κεραμέα, ἀνακαινίζοντα ὅπερ ἔπλασε σκεῦος· οὕτως οὐδὲ μιαίνει τὸν ἄχραντον Θεὸν, τὸ ἐκ παρθενικῆς γαστρὸς προελθεῖν. οὐ γὰρ πλαττόμενος οὐκ ἐμολύνθη, οὐδὲ ταύτης προελθὼν οὐκ ἐμιάνθη· ὦ γαστὴρ, ἐν ᾗ τὸ τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν γραμματεῖον συνετάγη· ὦ κοιλία, ἐν ᾗ τὸ κατὰ τοῦ Διαβόλου ὅπλον ἐχαλκεύθη· ὦ ἄρουρα, ἐν ᾗ ὁ τῆς φύσεως γεωργὸς τὸν ἄσταχυν ἀσπόρως ἐβλάστησεν· ὦ ναὸς, ἐν ᾧ Θεὸς γέγονεν Ἱερεὺς, οὐ τὴν φύσιν μεταβαλὼν, ἀλλὰ τὸν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Μελχισεδὲκ δι' οἶκτον ἐνδυσάμενος. ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, κἂν Ἰουδαῖοι ἀπιστῶσιν. ὁ Θεὸς μορφὴν ἀνθρώπου ἐφόρεσεν ἀληθῶς, κἂν Ἕλληνες κωμῳδῶσι τὸ θαῦμα. διὰ γὰρ τοῦτο Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, ὁ Παῦλος ἐβόα. τοῦ γὰρ μυστηρίου τὴν δύναμιν οὐκ ἔγνωσαν, ἐπειδὴ ὑπὲρ λόγον τὸ θαῦμα. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. εἰ μὴ γὰρ ὁ Λόγος ᾤκησε γαστέρα, οὐκ ἂν ἐκαθέσθη ἡ σὰρξ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου θρόνου. εἰ τῷ Θεῷ ὕβρις εἰς μήτραν, ἣν ἔπλασεν, ἐλθεῖν, ἄρα καὶ τὸ τοῖς ἀνθρώποις διακονεῖν. καὶ εἰ τῷ Θεῷ ὕβρις τοῖς ἀνθρώποις διακονεῖν, οὐκ ἂν δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε, πλούσιος ὤν· ὢν κατὰ φύσιν ἀπαθὴς, γέγονε δι' οἶκτον πολυπαθής, οὐκ ἐκ προκοπῆς γέγονε Θεὸς ὁ Χριστὸς, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ Θεὸς ὢν, δι' οἶκτον γέγονεν ἄνθρωπος, ὡς πιστεύομεν. οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα κηρύττομεν, ἀλλὰ Θεὸν σαρκωθέντα ὁμολογοῦμεν. τὴν οἰκείαν δούλην, ἐπεγράψατο μητέρα ὁ κατ' οὐσίαν ἀμήτωρ, καὶ κατ' οἰκονομίαν ἐπὶ γῆς ἀπάτωρ. ἐπεὶ πῶς ὁ αὐτὸς κατὰ Παῦλον ἀμήτωρ, καὶ ἀπάτωρ; εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, οὐκ ἀμήτωρ· ἔχει γὰρ μητέρα. εἰ γυμνὸς Θεὸς, οὐκ ἀπάτωρ· ἔχει γὰρ πατέρα· νῦν δὲ ὁ αὐτὸς, ἀμήτωρ μὲν ὡς πλάστης, ἀπάτωρ δὲ ὡς ἄνθρωπος. αἰδέσθητι, ὦ ἄνθρωπε, κἂν τὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου προσηγορίαν, ὃ τὴν Μαρίαν εὐαγγελισάμενος Γαβριὴλ ἐλέγετο· τί δὲ ἔλ-

μη·

μανθάνεται Γαβριήλ; μάθε ἀκούσας, ὅτι Θεὸς καὶ ἄνθρω-
πος· ἐπεὶ γὰρ ὁ παρ' αὐτοῦ εὐαγγελισμένος Θεός ἐστι καὶ ἄνθρω-
πος, προέλαβεν ἡ προσηγορία τὸ θαῦμα, ἵνα πιστώσηται
τὴν οἰκονομίαν. μάθε πρῶτον τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν αἰτίαν
τῆς παρουσίας, καὶ τότε δόξασον τὴν δύναμιν τοῦ σαρκωθέν-
τος. ἐπειδὴ πολλὰ ὤφειλεν ἐξ ἁμαρτιῶν ἡ τῶν ἀνθρώπων
φύσις, καὶ ἠπόρει πρὸς τὸ χρέος, διὰ γὰρ τοῦ Ἀδὰμ πάντες τῇ
ἁμαρτίᾳ ἐχειρογραφήσαμεν, δούλους ἡμᾶς κατεῖχεν ὁ διάβο-
λος· τὰς ὠνὰς ἡμῶν προέφερε, χάρτῃ κεχρημένος τῷ πολυ-
παθεῖ ἡμῶν σώματι. εἱστήκει ὁ κακὸς τῶν παθῶν πλαστογρά-
φος, ἐπισείων ἡμῖν τὸ χρέος, καὶ ἀπαιτῶν ἡμᾶς τὴν δίκην.
ἔδει τοίνυν δυοῖν θάτερον, ἢ πᾶσιν ἐπαχθῆναι τὸν ἐκ τῆς
καταδίκης θάνατον, ἐπειδὴ καὶ πάντες ἥμαρτον, ἢ τοιοῦτον δο-
θῆναι πρὸς ἀντίδοσιν τίμημα, ὃ πᾶν τῷ χρέει ὑπῆρχε δι-
καίωμα πρὸς παραίτησιν. ἄνθρωπος μὲν σῶσαι οὐκ ἠδύνατο·
ὑπέκειτο γὰρ χρέει τῆς ἁμαρτίας. Ἄγγελος δὲ ἐξαγοράσα-
σθαι τὴν ἀνθρωπότητα οὐκ ἴσχυεν, ἠπόρει γὰρ τοῦ τοιούτου λύτρου.
λοιπὸν οὖν ὁ ἀναμάρτητος Θεὸς ὑπὲρ τῶν ἡμαρτηκότων ἀποθανεῖν
ὤφειλεν· αὕτη γὰρ ἐλείπετο τοῦ κακοῦ λύσις. τί οὖν; αὐτὸς ὁ πᾶ-
σαν φύσιν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγών, ᾧ μηδὲν πρὸς
παρέχειν ἄπορον, ἐξεῦρε τοῖς κατακρίτοις ζωὴν ἀσφαλεστά-
την, καὶ τῷ θανάτῳ λύσιν εὐπρεπεστάτην. καὶ γίνεται ἄνθρω-
πος ἐκ Παρθένου, ὡς οἶδεν αὐτός· λόγος γὰρ ἑρμηνεῦσαι τὸ
θαῦμα οὐ δύναται· καὶ ἀποθνήσκει ὃ ἐγένετο, καὶ λυτροῦται ὃ
ὑπῆρχε κατὰ τὸν λέγοντα Παῦλον· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρω-
σιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων. ὢ
τῶν μεγάλων πραγμάτων· ἄλλοις ἐπραγματεύσατο τὸ ἀθά-
νατον, αὐτὸς μόνος ὑπάρχων ἀθάνατος. τοιοῦτος γὰρ κατ' οἰ-
κονομίαν οὔτε γέγονεν, οὔτε ἦν, οὔτε ἔσται ποτέ, ἢ μόνος ὁ ἐκ
Παρθένου τεχθεὶς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· οὐκ ἀντιταλαντεύουσαν
μόνον ἔχων τὴν ἀξίαν τῷ πλήθει τῶν ὑποδίκων, ἀλλὰ καὶ
πά-

πάσαις ψήφοις ὑπερέχουσαν, ἐν μὲν τῷ Υἱὸς εἶναι, τὸ ἀπαράλλακτον σώζων πρὸς τὸν Πατέρα, ἐν δὲ τῷ δημιουργὸς, τὸ τῆς δυνάμεως ἀπροσδεὲς ἔχων, ἐν δὲ τῷ φιλοικτίρμων, τὸ εἰς συμπάθειαν ἀνυπέρβλητον δημοσιεύων, ἐν δὲ τῷ Ἀρχιερεὺς, τὸ εἰς παράστασιν ἀξιόπιστον φέρων· οἷς οὐδὲν εὕροι τις ποῦ ἐπ' οὐδενὶ ἴσον, ἢ ἀπαράλλακτον. ὅρα γὰρ αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν· ἑκὼν κατακριθεὶς, τὸν κατὰ τῶν σταυρωσάντων αὐτὸν λῦσε θάνατον, καὶ ἀπέστρεψε τὴν τῶν ἀποκτεινάντων αὐτὸν ἀνομίαν εἰς τὴν τῶν ἀνομησάντων σωτηρίαν. ἀνθρώπου τοίνυν ψιλοῦ σῶσαι οὐκ ἦν· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐδεῖτο τοῦ σώζοντος κατὰ Παῦλον τὸν λέγοντα· ὅτι πάντες ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ οὖν ἡ ἁμαρτία τῷ διαβόλῳ προσῆγε τὸν αὐτῆς ὑπεύθυνον, ὁ διάβολος τῷ θανάτῳ τοῦτον προσεπώλησε· τοιγάρτοι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ τὰ καθ' ἡμᾶς προῆγε, καὶ ἐν ἀπόροις ἦν ἡ λύσις τοῦ θανάτου. τί οὖν; ὡς εἶδον οἱ Προφῆται μεῖζον τέχνης ἀνθρωπίνης τὸ τραῦμα, τὸν ἐξ Οὐρανοῦ ἐπεβόων ἰατρόν. καὶ ὁ μὲν ἔλεγε· κλῖνον Οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι. ἄλλος· ἴασαί με Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι· ἕτερος· ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. ἄλλος· εἰ ἄρα γε κατοικήσει Θεὸς μετ' ἀνθρώπων; ἄλλος· ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου Κύριε, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα. ἕτερος· οἴμοι, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. ἄλλος· ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, καὶ εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. ἄλλος· ὅσον ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονιεῖ. ἄλλος· ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ σέ. ἄλλος· ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται. οὐ παρεῖδε τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην ἐπὶ πολὺ τυραννουμένην ὁ φύσει Βασιλεὺς ὑπάρχων. οὐκ ἀφῆκεν εἰς τέλος εἶναι τῷ διαβόλῳ ὑπεύθυνον, ὁ φιλοικτίρμων Θεός· ἀλλ' ἦλθεν ὁ ἀεὶ παρὼν, καὶ κατέβαλε λύτρον ὑπὲρ ἡμῶν.

τὸ

τὸ ἴδιον αἷμα, καὶ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς λύσεως ἀντάλλαγμα τῷ θανάτῳ, ἣν ἐκ Παρθένου ἐφόρεσε σάρκα, καὶ ἐξηγοράσατο τὸν κόσμον, ἐκ τῆς τοῦ νόμου κατάρας, θανάτῳ τὸν θάνατον καταργήσας. καὶ βοᾷ Παῦλος· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου. ὁ τοίνυν ἀγοράσας ἡμᾶς, οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος, ὦ Ἰουδαῖε· ἡ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἅπασα φύσις τῇ ἁμαρτίᾳ δεδούλωτο· ἀλλ᾽ οὔτε μὴν γυμνὸς ἀνθρωπότητος Θεός· σῶμα γὰρ εἶχεν ὦ Μανιχαῖε. εἰ μὴ γὰρ ἐνεδύσατο ἐμὲ, οὐκ ἂν ἔσωσεν ἐμέ· ἀλλ᾽ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου ὁ ἀποφηνάμενος τὸν κατάδικον ἐνεδύσατο, καὶ ἐκεῖ τὸ φρικτὸν γέγονε συνάλλαγμα· δοὺς γὰρ πνεῦμα, ἔλαβε σάρκα, ὁ αὐτὸς μετὰ τῆς Παρθένου καὶ ἐκ τῆς Παρθένου. ὁ μὲν γὰρ ἐπεσκίασεν αὐτὴν, ὁ δὲ ἐσαρκώθη ἐξ αὐτῆς. εἰ ἄλλος ὁ Χριστὸς, καὶ ἄλλος ὁ Θεὸς Λόγος, οὐκ ἔστι Τριὰς ἡ Ἁγία Τριὰς, ἀλλὰ κατὰ σὲ αἱρετικὲ, τετράς. μὴ σχίσῃς τὸν τῆς οἰκονομίας χιτῶνα τὸν ἄνωθεν ὑφαντόν· μὴ μαθητεύσῃς Ἀρείῳ· ἐκεῖνος γὰρ ἀσεβῶν, τὴν οὐσίαν ἐτέμνετο· σὺ τὴν συνάφειαν μὴ μέριζε, ἵνα μὴ μερισθῇς ἀπὸ Θεοῦ. τίς ἐπέφανεν, εἰπέ μοι, τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις; ἄνθρωπος; καὶ πῶς ἠδύνατο ἐν σκότει διάγων, κατὰ Παῦλον τὸν λέγοντα· ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους; ἦμεν γάρ ποτε σκότος κατὰ τὸ γεγραμμένον, νῦν δὲ, φῶς ἐν Κυρίῳ. τίς οὖν ἐπέφανεν ἡμῖν; Δαβίδ σε διδάσκει, λέγων, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. τίς οὗτος; εἰπὲ φανερῶς ὦ Δαβὶδ, ἀναβόησον τῇ ἰσχύϊ, καὶ μὴ φείσῃ· ὡς σάλπιγγα ὕψωσον τὴν φωνήν σου· εἰπὲ τίς οὗτος; Κύριος, φησί, τῶν δυνάμεων· Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· συνῆλθον αἱ φύσεις, καὶ ἀσύγχυτος ἔμεινεν ἡ ἕνωσις. ἦλθε σῶσαι, ἀλλ᾽ ἔδει καὶ παθεῖν· πῶς οὐκ ἦν δυνατὸν ἑκάτερα γενέσθαι; ἄνθρωπος ψιλὸς σῶσαι οὐκ ἴσχυε· Θεὸς γυμνὸς παθεῖν οὐκ ἠδύνατο. τί οὖν; αὐτὸς Θεὸς ὢν Ἐμμανουὴλ, γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ὃ μὲν ἦν, ἔσωσεν,

ὃ δὲ γέγονεν, ἔπαθε. ἀλλὰ τοῦτο ὡς εἶδεν ἡ Ἐκκλησία στεφανώσασαν αὐτὸν τὴν συναγωγὴν ταῖς ἀκάνθαις, θρηνῳδοῦσα τὴν τόλμαν ἔλεγε· Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, ἐξέλθετε, καὶ ἴδετε τὸν στέφανον, ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· αὐτὴ γὰρ καὶ τὸν ἀκάνθινον ἐφόρησε στέφανον, καὶ τὴν τῶν ἀκανθῶν ἔλυσεν ἀπόφασιν. ὁ αὐτὸς ἦν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐν γαστρὶ τῆς Παρθένου. ὁ αὐτὸς ἐν ἀγκάλαις Μητρὸς, καὶ ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. ὁ αὐτὸς ἄνω ὑπὸ Ἀγγέλων προσεκυνεῖτο, καὶ κάτω Τελώναις συνανεκλίνετο. Τὰ Σεραφὶμ οὐ προσέβλεπε, καὶ Πιλᾶτος ἠρώτα· ὁ δοῦλος ἐρράπιζε, καὶ ἡ κτίσις ἔφριττεν. ἐπὶ Σταυροῦ ὁ αὐτὸς ἐπήγνυτο, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ οὐκ ἐγυμνοῦτο. ἐν τάφῳ κατεκλείετο, καὶ τὸν Οὐρανὸν ἐξέτεινεν ὡσεὶ δέρριν. ἐν νεκροῖς ἐλογίζετο, καὶ τὸν ᾅδην ἐσκύλευεν. ὧδε πλάνος ἐσυκοφαντεῖτο, καὶ ἐκεῖ Ἅγιος ἐδοξολογεῖτο· ὢ τοῦ μυστηρίου· βλέπω τὰ θαύματα, καὶ ἀνακηρύττω τὴν Θεότητα· ὁρῶ τὰ πάθη, καὶ οὐκ ἀπαρνοῦμαι τὴν ἀνθρωπότητα. ἀλλ᾽ ὁ Ἐμμανουὴλ φύσεως μὲν πύλας ἀνέῳξε, παρθενίας δὲ κλεῖθρα οὐ διέρρηξεν ὡς Θεός. ἀλλ᾽ οὕτως ἐκ μήτρας προῆλθεν, ὡς δι᾽ ἀκοῆς εἰσῆλθεν· οὕτως ἐτέχθη, ὡς συνελήφθη· ἀπαθῶς εἰσῆλθεν, ἀφράστως ἐξῆλθε, κατὰ τὸν Προφήτην τὸν Ἰεζεκιὴλ λέγοντα· ἐπέστρεψέ με, φησὶ, Κύριος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν Ἁγίων τῆς ἐξωτέρας, τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολὰς, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη. καὶ εἶπε Κύριος πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται. οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι᾽ αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἢ Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· αὐτὸς εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἔσται ἡ Πύλη κεκλεισμένη· ἰδοὺ ἀπόδειξις ἐναργὴς τῆς Ἁγίας Θεοτόκου Μαρίας. λυέσθω τοίνυν ἀντιλογία πᾶσα, καὶ τῇ τῶν γραφῶν καταφωτιζώμεθα γνώσει, ἵνα καὶ Βασιλείας Οὐρανῶν τύχωμεν ἐν Χριστῷ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.